

Кобобел А. Є. Дозвіллева діяльність дітей з особливими освітніми потребами в умовах застосування дистанційних технологій / А. Є. Кобобел // Збірник наукових праць викладачів, аспірантів, магістрантів і студентів фізико-математичного факультету / ПНПУ імені В. Г. Короленка; редкол. : Т.М. Барболіна (голов. ред.) та ін. – Полтава : Астроя, 2021. – С. 210-213.

Дозвіллева діяльність дітей з особливими освітніми потребами в умовах застосування дистанційних технологій

Алла Кобобел

Проблема організації дозвілля дітей з особливими освітніми потребами завжди привертала увагу науковців усього світу. Феномен «вільного часу розглядається як соціальна цінність, як важливий чинник всебічного розвитку людини, її потреб, інтересів, нахилів» [3, с.122]. Дозвілля, на думку дослідників, «це специфічна сфера діяльності у вільний час, у якій відбувається фізичний і духовний розвиток особистості, задовольняються її особистісні інтереси й нахили» [2, с.12]. З погляду О.С. Жамсуевої, поняття «вільний час» набагато ширше, ніж поняття «дозвілля», яке є структурною частиною вільного часу. І, хоча ці поняття мають «безліч подібностей, але є і відмінності», головна з яких полягає в тому, що «вільний час» може бути як діяльним, так і бездіяльним, однак «дозвілля» - це завжди діяльність [1, с.109]. Не зважаючи на наявність різних поглядів дослідників щодо понять вільний час та дозвілля, в одному вони єдині – ці феномени займають важливе місце в житті будь якої особистості, зокрема дітей з особливими освітніми потребами.

В той час, коли світ охопила вірусна пандемія, особливо гостро постає питання організації змістовного дозвілля дітей з особливими освітніми потребами у вільний від навчання час. Якщо раніше, вільний час та дозвілля переважно проходили в офлайн-режимі, то в непростих епідеміологічних умовах ці складові змушені були перейти у віртуальний простір. Це зумовило прискорення процесу діджиталізації всієї системи освіти, зокрема й закладів позашкільної освіти. Сьогодні, завдяки дистанційним технологіям, заклади позашкільної освіти не тільки організують освітній процес, але й урізноманітнюють дозвіллеву діяльність дітей з особливими освітніми потребами. Так, нині дозвіллева діяльність в умовах застосування дистанційних технологій здійснюється у синхронному та асинхронному режимах. Синхронний режим передбачає одночасне перебування всіх учасників освітнього процесу у веб-середовищі, при якому «відбуваються миттєві повідомлення та негайний зворотний зв'язок» [4, с.42.]. Типовими прикладами синхронної взаємодії є проведення занять на онлайн-

платформах ZOOM, Skype, Whats App, Teams, BigBlueButton, Google Meet та інших. Асинхронний освітній процес здійснюється за зручним графіком для всіх учасників освітнього процесу. Безумовно, асинхронний режим не дає можливості такого типу взаємодії як синхронний [4, с.42.]. Проте, він дозволяє розміщувати відео-матеріали, презентації, майстер-класи у веб-додатках для самостійного опрацювання матеріалу дітьми з особливими освітніми потребами [4, с.44.]. При асинхронному режимі можливе використання наступних веб-додатків: Youtube, Viber, Telegram, Facebook, Moodle, Google Classroom та інших. Після виконання завдання діти надсилають готові роботи на електронну пошту педагогу, дошки для обговорень, групи в соціальних мережах тощо.

Проведення онлайн-занять з дітьми з особливими освітніми потребами засобами дистанційних технологій передбачає: наявність комп'ютерного забезпечення; обов'язковий доступ до швидкісного інтернету; медіа-грамотність всіх учасників освітнього процесу; володіння педагогом-організатором технологіями та методиками проведення онлайн-занять; налагодження комунікації з дітьми та їх батьками; мотивацію дітей та їх батьків до дистанційних занять; врахування вікових особливостей та освітніх потреб дітей; контроль виконаних завдань; отримання фотозвітів. Крім того, для впровадження дистанційних технологій необхідно: здійснити вибір онлайн-платформи; створити спільну закриту групу у соціальних мережах; ознайомити усіх учасників з планом та часом проведення занять; надіслати обліковий запис усім учасникам освітнього процесу; розмістити посилання на веб-ресурси із фото-, аудіо-, відео-завданнями за темами занять; попередити щодо матеріалів, потрібних для проведення занять (ножиці, картон, папір, пластилін тощо).

Важливою умовою успішного впровадження дистанційних технологій для занять з дітьми з особливими освітніми потребами є залучення батьків до співпраці. Діти з особливими освітніми потребами, що мають певні особливості в розвитку, не завжди здатні самостійно налаштувати комп'ютер, приєднатися до веб-платформи та впоратися із виконанням завдань під час занять. Такі діти потребують додаткової допомоги від педагогів або батьків. Якщо під час занять в офлайн-режимі відбувається тісна комунікація між педагогом-організатором та дітьми, то у випадку онлайн-зустрічі така комунікація зменшується. Допомогти дитині з особливими освітніми потребами під час онлайн-занять зможуть її батьки. Тому, важливим є налагодження партнерських зав'язків педагога-організатора з батьками, які будуть здійснюватися у форматі «педагог – батьки – дитина». Тільки в тісній співпраці з батьками можлива організація дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами умовах застосування дистанційних технологій.

Для дієвої організації дистанційних занять педагогу-організатору варто враховувати можливості дітей з особливими освітніми потребами та

розробити алгоритм онлайн-занять для дітей різних вікових категорій. Так, для дітей молодшої категорії (6-10 років) можна провести наступні заняття в онлайн-форматі: розважальні – перегляд мультфільмів; розвивальні – фізкультхвилинка, пальчикова гімнастика, дитяча музична руханка тощо; пізнавальні – знайомство дітей з історією походження транспорту, цікаві факти про сніг, тварин, роботів тощо; дослідні – «Чому яйце не тоне у солоній воді?», «Чому проростає зернятко?» тощо; творчі – малювання олівцями та фарбами, ліплення з солоного тіста та пластиліну, виготовлення поробок з різнокольорового паперу та картону тощо. Дітям середньої вікової категорії (10-15 років) буде доцільно провести онлайн-заняття з перегляду мультфільмів, дитячих фільмів; підготувати презентації «Цікаві факти про космос», «Наукові факти зі світу техніки», «Стоп булінг» тощо; провести різноманітні онлайн-квести та онлайн-вікторини; творчі заняття з малювання, ліплення, декупажу, вишивки, килимарства тощо. Діти старшої вікової категорії (15-18 років) долучаться до спілкування на теми: «Що таке щастя?», «Все про кохання?», «Чому ми такі різні?». До роботи з такими дітьми можна запросити на онлайн-заняття відомих акторів, бізнесменів, лікарів, спортсменів. Дітям старшої вікової категорії можна запропонувати взяти участь у інтелектуальних веб-аукціонах, веб-квестах, пройти веб-кімнати. Практика роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах застосування дистанційних технологій доводить, що діти будь якої вікової категорії із задоволенням беруть участь в онлайн-конкурсах, онлайн-марафонах, онлайн-флешмобах, онлайн-челенджах тощо.

Таким чином, дозвілєва діяльність дітей з особливими освітніми потребами в умовах застосування дистанційних технологій залежить від багатьох чинників і потребує організаційних зусиль з налагодження партнерських відносин педагога-організатора з батьками та дітьми. Основними чинниками є такі: наявність комп'ютерного забезпечення; обов'язковий доступ до швидкісного інтернету; медіа-грамотність всіх учасників освітнього процесу; врахування вікових особливостей та освітніх потреб дітей тощо.

Література

1. Жамсуева О. С. Свободное время: теоретический аспект // Вестник Бурятского государственного университета. Педагогика. Филология. Философия. – 2013. – №. 14. С. 107-110.
2. Корнієнко Т.М. Організація дозвілля школярів у вітчизняній педагогічній думці (друга половина ХІХ - початок ХХ століття) : автореф. дис... канд. пед. наук :13.00.01. Харків, 2011. 34с.
3. Курчаба Т. Вільний час студентів як складова їх соціального часу / Тетяна Курчаба, Лідія Тимошенко, Роксоляна Олійник // Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення : матеріали ІХ Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. - Львів, 2014. - С. 122 – 128.

4. Лотоцька А. Організація дистанційного навчання в школі: методичні рекомендації / А. Лотоцька, О. Пасічник. – 2020. 71с.